

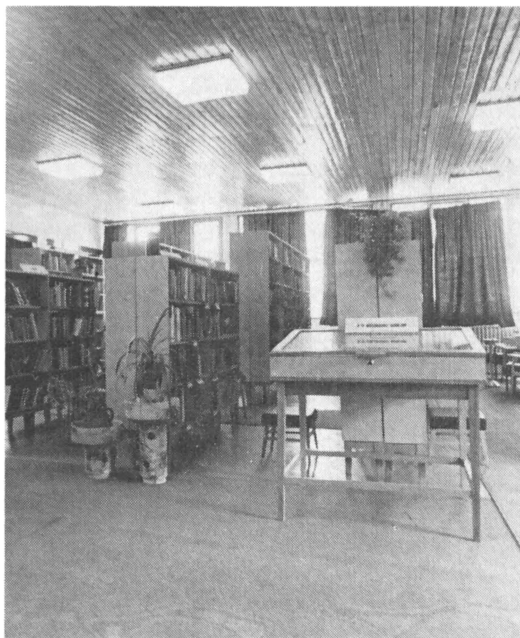
A város és könyvtára jóban vannak egymással

Zalaszentgróton a helyzet változatlan — kezdhetem az új városból küldött könyvtári helyzetképet. Utalva ezzel a *Zalai Hírlap* újságírójának a *Könyvtárosban* is megjelent írására (Török András: Községi könyvtár — városi szinten. 1980/10. sz.). A változatlanság korántsem valami provinciális tespedtséget jelent, ellenkezőleg: a zalaszentgróti könyvtárnak azt a képességét, amellyel a változó körülmények között is mindig a lehető legtöbbet hozza ki az állományból, a könyvtárosokból, sőt magából a szentgróti társadalomból. Változatlanul városi színvonalú munkát végez az öt fős könyvtárosgárda, amelynek minden tagja megfelel a munkakörére előírt szakképesítési követelményeknek. A takarékosan megszabott létszámmal kiegyensúlyozott, folyamatos és hatékony munkát fejt ki az intézmény. A tehát jó értelemben vett változatlanságot elsősorban az igazgató, *Csöglei Józsefné*, a szentgrótiak Marikája képviseli, aki ma is olyan hittel, tüzellel, fiatalos lendülettel intézi a könyvtár ügyeit, mint amikor — immár csaknem harminc éve — e pályán elindult. Talán ezért tűnik oly egyenletes ívűnek a könyvtár három évtizedes fejlődése.

Igaza van *Bertha Bulcsúnak*, itt a lehetőség és hajlandóság összhangban van (Gondolatok a zalaszentgróti könyvtárban. 1977. = A fejedelem sírja felett. 1980. Szépirodalmi). A város és könyvtára jóban vannak egymással, tudják, mit kívánjanak és mit akarhatnak a másiktól. A fenntartók jó városi könyvtárt akarnak, és ezért a település lélekszámához képest komoly áldozatokat is hoznak. A könyvtár pedig a könyvtárban jelentkező minden érdemleges igény kielégítéséhez kéri a feltételek megteremtését is. Elvi alapokon álló, ésszerű kompromisszum ez. Mindkét fél megkapja, amit akar. A tanács végrehajtó bizottsága az elmúlt év elején tartott ülésén a könyvtár munkáját értékelve megállapította, hogy a munka szín-

vonala tovább emelkedett, hatókörét ismét szélesítette. Egyúttal állást foglalt a könyvtár bővítésének szükségessége mellett. Persze csodák itt sincsenek, az eredmények a szentgrótiak kulturális igény szintjét és a könyvtár nagy erőfeszítéseit egyaránt tükrözik. Erőfeszítést mondtam, de az igyekezetnek itt nincsenek görcsei, az eredmények nem „izzadtságzagúak”.

Talán azért is tűnik oly harmonikusnak a szentgróti könyvtár tevékenysége, mert az egész település könnyen átlátható, emberi léptékű. Az új városhoz csatolt településekkel (Csáford, Tekenye, Zalakoppány, Zalaudvarnok) együtt is csak 8878 lakosú városkában az utcán járó-kelő emberek jó része kedves ismerősként köszönti egymást. Az urbanizációnak

egyelőre csak az előnyeit látják. Nincsenek nagy gyárai, viszont a szövetkezeti és a helyi ipar virágzik. Jó az ellátás, fejlett a szolgáltatás. A rendezett központú, tiszta kis városban jól érzik magukat az emberek.

A környék életében mindig fontos szerepet játszó település 1979-ben ugyan elvesztette járási székhely rangját, mégis ellátta a középfokú településközponti szerepkör jó részét. A közigazgatási átszervezéssel a volt zalaszentgróti járás községei a keszthelyi járáshoz kerültek. E kis községek könyvtárai még jól is jártak, mert az éppen dinamikusan szerveződő keszthelyi könyvtári társuláshoz csatlakozhattak. Ezzel, persze, nem szűnt meg minden kapcsolat a zalaszentgróti könyvtár és a vonzáskörzet között. A „jobb” olvasók változatlanul bejárnak a szentgróti könyvtárba. Jó könyvtár, közel is van — mondják, és olvassák, viszik, amit a helyi könyvtárban nem találnak.

Épület, állomány, gyűjtemények

A művelődési központ épületében kezdetben 220, majd 320 négyzetméter alapterületen dolgozott, illetve dolgozik a könyvtár. Érdekes, az általános — és sajnálatos — gyakorlattal éppen ellentétes folyamatként a bővítéskor a gyermekkönyvtár „hozzáköltözött” a központi gyűjteményhez. Erre az épület kihasználatlan átriumának beépítése adott lehetőséget. A kis alapterület kihasználását példásan oldották meg. Minden ott van, ahol funkcionálisan lennie kell. Az egyszerűség, áttekinthetőség, célszerűség jellemez itt mindent. A sima vonalú bútorzat elemei jól harmonizálnak egymással. A puritán szögletességet egy-egy kedves ötlettel, egyedi bútorral ellensúlyozzák. Ilyen például a kézikönyvtár melletti szépvonalú zenei asztal a lejátszó- és hallgatóhelyekkel. Önkéntelenül is a Trabant jelzőpár jutott eszembe: a barátságos, „kívül kicsi—belül nagy” képhez nyilván az is hozzájárul, hogy a járulékos teretek, mint például a mellékhelyiségek, az előtér közös használatúak, és nem terhelik a könyvtári alapterületet.

Zalaszentgróton — kompromisszummal ugyan — alapján eredményesen oldották meg a könyvtár és a művelődési központ közös épületben történt elhelyezését. Ez a mindenhol kényszerű házasság 1970 óta tart, és nemcsak azért tekinthető sikeresnek, mert mindkét

fél ismeri és tiszteletben tartja a másik intézmény sajátos feladatait, hanem mert a kapcsolat tartalma kiegészítő és segítő jellegű. Úgy tűnik, hogy itt szervezeti összevonás nélkül (vagy éppen azért!) eredményesebben oldották meg a közművelődés tartalmi integrációját, mint az újabban dudvamódra burjánzó „komplexekben”. Egymás segítőként egyenrangú partnerek a közművelődésben. Mindenkinek azt csinálja, ami az intézmény funkcióiból logikusan következik. A könyvtár természetesen a jól szervezett dokumentumbázisra építő tevékenységének fő formáit.

Az intézményhez és a városi státushoz méltó gyűjtemény szolgálja a zalaszentgrótiakat. Álljanak itt a legfontosabb *állományadatok*, az 1984. január 1-i állapotokat tükrözve: könyv 54 089, időszaki kiadvány 1363 kötet, hangzó dokumentum 2039 darab, egyéb 1394 egység, az összes dokumentumok száma 58 885.

A könyvállomány 3455 kötettel gyarapodott az elmúlt évben, 150 ezer forint értékben. A gyarapítás anyagi forrásai hosszú évek óta kiegyensúlyozott állományépítést tettek lehetővé. Hangzóanyagok vásárlására már régóta évente 20—20 ezer forintot költenek. Másfélszáz cím körül állandósult a könyvtár által előfizetett folyóiratok száma. Köztük 25 idegen nyelvű. Az elmondottakból következik, hogy a könyvtár, kategóriáján belül, jól ellátottnak tekinthető. A könyvállomány válogatási, gyűjtési elvei nem térnek el a jobb „B”-típusú könyvtárakétól. Csaknem 50 százalék az ismeretterjesztő könyvek aránya, de az igények szerint van képviselve a többi állománycsoport is. A könyvtár tájékoztató munkáját a mindennapi gyakorlat által igazoltan jó összetételű kézikönyvtár szolgálja. Fejlődő állományrész a könyvtár *helyismereti gyűjteménye*. Igaz, ennek legértékesebb darabjai a település kitűnő helytörténészének hagyatékaként kerültek a könyvtár birtokába, de tervezik a visszamenőleges gyarapítás rendszeresebbé tételét és a gyűjtés kiterjesztését a nem könyv jellegű dokumentumokra is.

Az állomány feltárását részletes katalógus-szerkesztési szabályzat alapján naprakészen végzik a könyvtárosok. A *katalógushálózat* alapegységei a betűrendes szerzői és címszó-katalógus, továbbá az ETO-rendszerű sakkatalógus. Az újabb változások mindegyikén nyomot hagytak. Számomra igazi meglepetés volt a hangzóanyagok jól használható betűrendes katalógusa. Még arra is jutott energiájuk, hogy az egyik általános iskola könyvtárának betű-

rendes katalógusát elkészítsék, és ezzel a gyermekkönyvtárat kissé tehermentesítsék.

A gyakorlott szemlélő egy közművelődési könyvtárat szinte már a „levegőjéről” is minősíteni tud. Ez árulkodik arról, hogy milyen a kapcsolat a könyvtárosok között, és a könyvtárhazználók iránt mennyire szolgálatkészek. Zalaszentgróton a könyvtár egész miliője kellemes és művelődésre ösztönző. A könyvtár emberközpontú *olvasószolgálatának* módszerei között nem találni meghökkentően újakat, „csupán” a gyakorlatban már sokszorososan bevált formákat alkalmazzák. Alapelvük: a könyvtárban minden az olvasóért van. Ezt a szolgálatkészséget érzi az alkalmi könyvtárlátogató, és nap mint nap élvezi a rendszeres olvasó. Még rendetlen vagy feledékeny olvasóikkal szemben sem alkalmaznak hivatalos szigort. Késedelmi díjat nem szednek, és az elvett könyvek visszaszerzésének jogi procedúrája helyett megkérdezik a megtévedt olvasótól: nincs-e szüksége valamire, miben segíthet a könyvtár? Az előzékenységnek ilyen megnyilvánulása többnyire minden másnál célravezetőbb — vallják a szentgróti kollégák. Így aztán nem csoda, ha az intézmény közönségkapcsolataiban nincs szükség rafinált olvasófogó módszerekre, propagandadömpingre, torborzó kampányokra.

Olvasók

A zalaszentgrótiak közül minden negyedik rendszeres látogatója a könyvtárnak. A központi könyvtár 830 felnőtt- és 558 gyermekolvasója a jelek szerint elégedett a változatos dokumentumbázissal és a ráépülő *szolgáltatásokkal*. Említsünk néhányat közülük: olvasóik kérésére bizonyos témák figyelését vállalják és rendszeresen végzik; bibliográfiákat állítanak össze, illetve közvetítenek; városi eseménynaptárt szerkesztenek, tevékeny nőklubot működtetnek; sokan használják a könyvtár híresen jó hangzóállományát.

E könyvtárban nem bíznak semmit a véletlenre. Évek óta minden oktatási forma résztvevői körében rendszeres könyvtárismereti foglalkozásokat szerveznek. Az óvodásoktól kezdve az általános iskolák, a szakmunkásképző és a gimnázium tanulóiig minden fiatal tervszerű módon, sokszor eljut a könyvtárba. A pedagógiai jól felépített foglalkozásokon nemcsak

Kovács György felvételei

az iskolai munka segítésére törekednek, de mindig ott van az élethossziglan tartó folyamatos művelődésre való nevelés szándéka is. A tapasztalatok jók, úgy tűnik, az élet őket igazolja. A könyvtárosok tele vannak tervekkel, akarással és mind több könyvvel, de szerencsére az optimizmusnak sincsenek híján.

A jövő feladatai között legfontosabb a városi színvonal megőrzése és megerősítése. Ennek meg kell teremteni a feltételeit. A növekedés nehézségeit itt sem tudják elkerülni. A könyvtár mostanra éppen kinőtte a helyét, utolérte oly sok magyar könyvtár legsúlyosabb betegsége, a *helyszűke*. Mondjuk ki: a könyvtárnak nincs megfelelő raktára. A gyűjteményszervezés jelenlegi ütemét a dokumentumárak emelkedése ellenére is fenn kell tartani, ez a legalapvetőbb olvasói érdek. A könyvtár azonban a növekedést már képtelen lesz befogadni, és ez használatát mind jobban nehezíti. A megoldás több változatát mérlegelik a könyvtárosok és irányítók. Legkivihetőbbnek talán a művelődési központ emeletráépítéssel történő bővítése látszik, bár féltő, hogy a könyvtári funkciók sérelme nélkül ezt nem lehet megoldani. Önálló épület kellene — úgy 800—900 négyzetméteren... Az elkövetkezendő időben ezért Zalaszentgrót könyvtáryéban igazán szükség lesz az igények, a hajlandóság és a lehetőség összhangba hozására.

Kertész Károly